

Versiune anonimată

Traducere

C-574/21-1

Cauza C-574/21

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

20 septembrie 2021

Instanța de trimitere:

Nejvyšší soud České republiky (Republica Cehă)

Data deciziei de trimitere:

29 iunie 2021

Reclamant:

QT

Pârâtă:

O2 Czech Republic a. s.

[*omissis*]

ORDONANȚĂ

Nejvyšší soud [Curtea Supremă] s-a pronunțat [*omissis*] în cauza referitoare la reclamantul [*omissis*] **QT** [*omissis*] împotriva pârâtei **O2 Czech Republic a. s.**, [*omissis*] pentru plata sumei de 2 023 799 de coroane cehe (CZK), însoțită de dobânzi, instrumentată de Obvodní soud pro Prahu 4 [Tribunalul Sectorului Praga 4, Republica Cehă] cu numărul de dosar 60 C 100/2014, cu ocazia examinării recursului formulat de reclamant împotriva hotărârii Městský soud v Praze [Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă] din 27 noiembrie 2019, cu referința 72 Co 302/2019–939, după cum urmează:

I. [*omissis*]

II. Nejvyšší soud [Curtea Supremă, Republica Cehă] **solicită** Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene să răspundă la următoarele întrebări preliminare:

Expresia „comisionul pierdut de agentul comercial” în sensul articolului 17 alineatul (2) litera (a) a doua liniuță din Directiva [86/653/CEE a] Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți trebuie interpretată în sensul că constituie un astfel de comision și comisionul pentru încheierea contractelor pe care agentul comercial le-ar fi încheiat, dacă nu ar fi fost denunțat contractul de agenție, cu clienții pe care i-a adus comitentului sau cu clienții pentru care a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse?

În cazul unui răspuns afirmativ, în ce condiții această concluzie este valabilă și pentru așa-numitul comision unic pentru încheierea unui contract?

Motivare:

I.

Situația de fapt din litigiul principal și procedura în fața instanțelor cehe

- 1 În cauza menționată, reclamantul a solicitat ca pârâta să fie obligată la plata către acesta, cu titlu de indemnizație a agentului comercial, a sumei de 2 023 799 CZK cu dobânzi de întârziere.
- 2 Obvodní soud v Praze 4 [Tribunalul Sectorului Praga 4, Republica Cehă], într-o primă hotărâre din 14.09.2015, [omissis] mai întâi a admis în parte acțiunea, Městský soud v Praze [Tribunalul Municipal din Praga, Republica Cehă], în calitate de instanță de apel, prin ordonanța din 16.03.2016 [omissis] a anulat această hotărâre, considerând că situația de fapt nu era stabilită în suficientă măsură și a trimis cauza spre rejudecare instanței de prim grad.
- 3 Obvodní soud v Praze 4 [Tribunalul Sectorului Praga 4, Republica Cehă], în o a doua hotărâre din 30 ianuarie 2019 [omissis], a respins acțiunea.
- 4 Instanțele de grad inferior au stabilit în speță următoarea stare de fapt:

Între reclamant și predecesoarea legală a pârâtei (denumită în continuare și „pârâta”), a fost încheiat, la 1 ianuarie 1998, un contract de agenție comercială având ca obiect condițiile de reprezentare comercială, oferirea și vânzarea de servicii de telecomunicații prestate de pârâtă în sistem NMT 450 și GSM, furnizarea și vânzarea de telefoane mobile, accesorii pentru acestea și, dacă este necesar, alte produse și servicii pentru abonați. La 31 martie 2010, raportul juridic dintre părți a încetat prin denunțarea de către pârâtă a contractului cu reclamantul.

Potrivit contractului de agenție, reclamantul are dreptul la o remunerație unică pentru toate contractele pe care le-a încheiat în numele pârâtei. Este adevărat că,

în anii 2006 și 2007, reclamantul a adus pârâtei clienți noi sau a încheiat contracte noi cu clienții existenți, de exemplu pentru un alt produs, sau a prelungit contractele cu aceștia, însă, având în vedere durata maximă a obligației de a nu rezilia abonamentul, care, în acei ani, era de maximum 30 de luni, perioada pentru care au fost încheiate aceste contracte nu a depășit data de 31 martie 2010, la care a încetat raportul juridic dintre părți. În ceea ce privește anii 2008 și 2009, data de 31 martie 2010 a fost depășită de un total de 431 de abonamente, dintre care 155 de contracte noi și 276 de modificări ale abonamentelor. Prin urmare, reclamantul a arătat că a adus pârâtei clienți noi și, de asemenea, a contribuit la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți. Pentru aceste acțiuni, reclamantul a primit de la pârâtă remunerația datorată.

- 5 Instanța de prim grad a arătat că reclamantul era obligat să determine în mod clar și concret care sunt beneficiile obținute de pârâtă de pe urma acestor tranzacții, ceea ce reclamantul nu a făcut. De aceea, instanța a ajuns la concluzia că reclamantul nu a făcut dovada că pârâta a obținut, inclusiv după încheierea colaborării, beneficii substanțiale de pe urma clienților aduși de reclamant. De aceea, instanța nu a mai abordat în detaliu cealaltă condiție pentru plata indemnizației, și anume dacă plata acesteia este echitabilă. Din aceste motive, ea a respins acțiunea ca nefondată.
- 6 Cu ocazia examinării apelului reclamantului, Městský soud v Praze [Tribunalul Municipal din Praga], în hotărârea menționată în antet, a confirmat hotărârea instanței de prim grad, întemeindu-se pe constatările de fapt ale acesteia din urmă.
- 7 Instanța de apel a subliniat că comisioanele convenite pentru intermedierea în încheierea tranzacțiilor de către reclamant erau unice și că toate i-au fost plătite reclamantului în integralitate, în plus, aceasta a considerat că argumentația reclamantului cu privire la comisioanele la care, în mod ipotetic, ar fi avut dreptul din momentul încheierii noilor tranzacții cu clienții noi sau existenți nu justifică dreptul la indemnizație în sensul articolului 669 zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník [legea nr. 513/1991 privind Codul comercial], în versiunea aflată în vigoare până la 31 decembrie 2013 [denumită în continuare „Codul comercial”]. Reclamantul a adus, într-adevăr, noi clienți și a contribuit la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, de pe urma cărora pârâta putea obține beneficii și după încetarea contractului de agenție, însă pentru aceste tranzacții [pârâta] a plătit reclamantului comisionul în conformitate cu contractul de agenție, de aceea plata unei indemnizații nu ar fi echitabilă în sensul articolului 669 alineatul 1 litera b) din Codul comercial și, fie și numai din acest motiv, respingerea acțiunii este justificată.
- 8 Reclamantul a formulat recurs împotriva hotărârii instanței de apel.
- 9 Recurentul a ridicat în fața instanței de recurs o chestiune pe care instanța de apel a soluționat-o, într-adevăr, în conformitate cu jurisprudența instanței de recurs, însă, în opinia recurentului, această chestiune trebuie soluționată altfel. Recurentul nu este de acord cu concluzia juridică a Nejvyšší soud [Curtea Supremă,

Republica Cehă], potrivit căreia comisionul pierdut în sensul articolului 669 alineatul 1 litera b) din Codul comercial este un comision pe care agentul „l-ar primi în caz contrar pentru tranzacțiile deja efectuate” (a se vedea hotărâre Nejvyšší soud [Curtea Supremă] din 26 octombrie 2011, dosar nr. 32 Cdo 3359/2011, ECLI:CZ:NS:2011:32.CDO.3359.2011.1, hotărârea din 17 decembrie 2013, dosar nr. 32 Cdo 534/2012, ECLI:CZ:NS:2013:32.CDO.534.2012.1, hotărârea din 27 octombrie 2015, dosar nr. 23 Cdo 1531/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1531.2015.1, precum și alte hotărâri ulterioare). Recurentul susține, în schimb, că comisioanele pierdute sunt comisioanele pe care agentul comercial le-ar fi primit în mod ipotetic, altfel spus le-a pierdut în legătură cu tranzacțiile pe care comitentul le-a încheiat după încetarea contractului de agenție cu clienții pe care agentul comercial i-a adus sau pentru care a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse.

II.

Dreptul național aplicabil

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník [legea nr. 513/1991 privind Codul comercial], în versiunea aflată în vigoare până la 31 decembrie 2013:

Articolul 669

(1) *În cazul încetării contractului, agentul comercial are dreptul la despăgubiri dacă*

a) *a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, iar comitentul continuă să obțină beneficii semnificative din tranzacțiile cu acești clienți și*

b) *plata acestei indemnizații este echitabilă având în vedere toate împrejurările și, în special, comisionul pe care agentul comercial îl pierde și care rezultă din tranzacțiile efectuate cu acești clienți; împrejurările menționate includ aplicarea sau neaplicarea clauzei de interdicție comercială în sensul articolului 672a.*

III.

Dreptul Uniunii aplicabil

- 10 **Directiva Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciale independente** (denumită în continuare și „directiva”):

Articolul 17

(1) Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a asigura agentului comercial, după expirarea contractului de agenție, o indemnizație potrivit alineatului (2) sau repararea prejudiciului potrivit alineatului (3).

(2)

a. Agentul comercial are dreptul la indemnizație în cazul și în măsura în care:

- a adus comitentului noi clienți sau a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse cu clienții existenți, iar comitentul continuă să obțină beneficii substanțiale din afacerile cu acești clienți și
- plata acestei indemnizații este echitabilă având în vedere toate împrejurările și, în special, comisionul pierdut de agentul comercial în afacerea cu clienții. Statele membre pot prevedea că astfel de împrejurări includ și aplicarea sau nu a unei clauze de interdicție comercială, în înțelesul articolului 20;

IV.

Motivarea întrebării preliminare adresate

- 11 Directiva are ca obiectiv armonizarea dreptului statelor membre în ceea ce privește raporturile juridice dintre părțile la un contract de agenție comercială. Această directivă urmărește în special protejarea agenților comerciali în raporturile cu comitenții și stabilește în acest scop, printre altele, la articolele 13-20, reguli pentru încheierea și rezilierea contractului de agenție (a se vedea Hotărârea Curții din 23 martie 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, ECLI:EU:C:2006:199, punctele 18 și 19 sau Hotărârea Curții din 26 martie 2009, Turgay Semen, C-348/07, ECLI:EU:C:2009:195, punctul 14). Luând în considerare această împrejurare, jurisprudența constantă a Curții conchide că este exclusă orice interpretare a articolului 17 din directivă care s-ar putea dovedi prejudiciabilă agentului comercial (a se vedea, inclusiv cu alte referințe, Hotărârea Curții de Justiție din 19 aprilie 2018, Conseils et mises en relations (CMR) SARL, C-645/16, ECLI:EU:C:2018:262, punctul 35).
- 12 Legislația Republicii Cehe se bazează pe un sistem de indemnizații, având în vedere că a transpus dispozițiile prevăzute la articolul 17 alineatul (2) din directivă. Acest sistem este consacrat, printre altele, în legislația în vigoare a Republicii Federale Germania (a se vedea Hotărârea Turgay Semen, citată anterior, C-348/07, punctul 16).
- 13 Nejvyšší soud [Curtea Supremă], în hotărârea din 26 octombrie 2011, dosar nr. 32 Cdo 3359/2011, și-a exprimat (deși doar ca *obiter dictum*) opinia că comisionul pierdut de agentul comercial în cazul încetării contractului de agenție trebuie să fie un comision pe care, în caz contrar (respectiv în cazul în care contractul de agenție

nu ar fi fost denunțat), l-ar fi primit pentru tranzacțiile deja efectuate, și anume pentru tranzacțiile încheiate de acesta sau pentru creșterea substanțială a volumului de afaceri întreprinse. Nejvyšší soud [Curtea Supremă] și-a menținut acest punct de vedere și în hotărârea din 17 decembrie 2013, dosar nr. 32 Cdo 534/2012, în hotărârea din 27 octombrie 2015, dosar nr. 23 Cdo 1531/2015 și în alte hotărâri, creând astfel o jurisprudență constantă.

- 14 O tendință inversă putem însă observa în jurisprudența și doctrina germane, în care s-a impus opinia potrivit căreia comisionul pierdut de agentul comercial este comisionul pentru încheierea contractelor pe care agentul comercial, în cazul unei continuări ipotetice a contractului de agenție, l-ar fi primit pentru viitoarele tranzacții între comitent și clienții pe care i-a adus comitentului sau pentru care a contribuit substanțial la creșterea volumului de afaceri întreprinse (a se vedea cu referire la jurisprudența Curții Federale de Justiție, Busche în OETKER, Hartmut, lucrare colectivă Kommentar zum Handelsgesetzbuch (HGB). 4. Aufl. München: C.H. Beck, 2021, HGB § 89b, punctul 22; Strobl, în Münchener Kommentar zum HGB 5 Aufl., 2021, HGB § 89b, punctul 104; din jurisprudență, de exemplu, hotărârea Curții Federale de Justiție din 13 mai 1957, dosar nr. II ZR 19/57, publicată și în revista Neue Juristische Wochenschrift 1957, 1028). Această concluzie rezultă și din conținutul articolului 89b alineatul 1 punctul 2 din Codul comercial german, anterior modificării din anul 2009, în care s-a făcut trimitere expresă la tranzacțiile încheiate în viitor.
- 15 Din jurisprudența și literatura de specialitate germane rezultă că, în cazul comisioanelor unice (*Einmalprovisionen*), agentul comercial nu pierde niciun comision. De exemplu, Tribunalul Regional din München, în hotărârea din 23 februarie 2011, dosar nr. 10 HK O 3966/10, ajunge la concluzia că comisionul unic pentru încheierea unui contract de servicii prin cablu nu constituie un comision pierdut de agentul comercial. Tribunalul Regional a ajuns la această concluzie chiar pe baza naturii comisionului unic: „[n]egocierea unui comision unic are scopul de a compensa situația nefavorabilă a agentului comercial, legată, de obicei, de încetarea contractului de agenție”. O concluzie asemănătoare a exprimat și Tribunalul Regional Superior din Köln în hotărârea din 19 iunie 2015, dosar nr. 19 U 109/14, disponibilă și în sistemul informatic Beck-online.de cu denumirea BeckRS 2015, 19345 (a se vedea în special punctele 44 și 45), subliniind însă în mod clar că, în pofida lipsei comisioanelor pierdute, este posibilă acordarea dreptului la indemnizație. De asemenea, în doctrina germană se arată că: „[î]n cazul în care au fost acordate comisioane unice, potrivit abordărilor existente [respectiv abordările anterioare modificării articolului 89b din Codul comercial german din 2009 ca urmare a Hotărârii Turgay Semen C-348/07], în cazul în care în viitor nu erau de așteptat tranzacții cu clienții atrași de agentul comercial, nu s-a produs o pierdere a comisionului. Această problemă apare îndeosebi în contractele pe termen lung în cazul cărora intermedierea este remunerată o singură dată printr-un comision la încheierea contractului” (a se vedea, cu alte trimiteri la doctrină, EMDE, Raimond. Vertriebsrecht: §§ 84–92c HGB. Handelsvertreterrecht -Vertragshändlerrecht – Franchiserecht. 3. neu bearbeitete und erw. Aufl. Berlin: De Gruyter, 2014, HGB § 89b, punctul 228).

- 16 Potrivit jurisprudenței și doctrinei menționate la punctele anterioare, care se opun practicii decizionale constante a Nejvyšší soud [Curtea Supremă], apare, în mod incontestabil, o îndoială referitoare la interpretarea articolului 17 alineatul (2) litera (a) a doua liniuță din directivă, care poate fi eliminată doar de Curtea de Justiție a Uniunii Europene ca instanță competentă potrivit articolului 47 al doilea paragraf din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, precum și potrivit articolului 36 alineatul (1) din Carta Drepturilor Fundamentale a Republicii Cehe, care sunt obligatorii pentru Nejvyšší soud [Curtea Supremă].
- 17 Întrucât interpretarea articolului 17 alineatul (2) litera (a) a doua liniuță din directivă este necesară pentru a se statua cu privire la dreptul agentului comercial la o indemnizație în speță, Nejvyšší soud [Curtea Supremă] este o instanță ale cărei decizii nu sunt supuse căilor de atac potrivit dreptului național în sensul articolului 267 al treilea paragraf din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare „TFUE”) și, totodată, nu este aplicabilă niciuna dintre excepțiile de la obligația de a adresa Curții o întrebare preliminară referitoare la interpretare [interpretarea expresiei menționate în articolul 17 alineatul (2) litera (a) a doua liniuță din directivă nu poate fi considerată *acte clair* sau *acte éclairé* – a se vedea Hotărârea Curții în cauza CILFIT, C-283/81], Nejvyšší soud [Curtea Supremă] este obligată să sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 267 TFUE.

[omissis]

DOCUMENT DELIVERED